

Λόγος εις τα Εισόδια της Θεοτόκου

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πολυανῆς καί Κιλκισίου κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

«...Ἄννα ἡ θεία χάρις σαφῶς, χαριτωθεῖσαν τὴν ἀγνήν Ἀειπάρθενον, προσάγει μετ' εὐφροσύνης, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, προσκαλεσαμένη προπορεύεσθαι, αὐτῆς τὰς νεάνιδας λαμπαδηφόρους καὶ λέγουσα· Ἄπιθι τέκνον, τῷ δοτῆρι γενήθητι, καὶ ἀνάθημα, καὶ εὐῶδες θυμίαμα. **Εἴσελθε εἰς τὰ ἄδυτα, καὶ γνῶθι μυστήρια**, καὶ ἐτοιμάζου γενέσθαι, τοῦ Ἰησοῦ οἰκητήριον, τερπνὸν καὶ ὠραῖον, τοῦ παρέχοντος τῷ κόσμῳ, τὸ μέγα ἔλεος....[1]

Παναγιώτατε καὶ θεοδόξαστε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Θεόλεκτος χορεία τῶν συγχοροστατούντων ἁγίων Ἀρχιερέων!

Θεοτίμητοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Εὐλαβέστατοι ἀδελφοί καὶ φιλόχριστοι πιστοί τῆς Παναγιοφυλάκτου ταύτης Πόλεως, τῆς Βασιλευούσης

«...Σήμερον ὁ τῆς Ἑορτῆς (τῆς Παρθένου ἡμῖν) ἐπέστη καιρὸς, καὶ χορὸς ἁγίων ἐκκλησιάζει ἡμῖν, καὶ Ἄγγελοι μετὰ ἀνθρώπων συνεορτάζουσι...»[2] Συνύπαρξις, συνοδοιπορία, συναντίληψις πρὸς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς ἐν τῷ Ναῷ Εἰσόδου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Πρὸς τοῦτο καὶ ἡ προτροπὴ τῆς ἁγίας Θεοπρομήτορος Ἄννης πρὸς τὴν τριετὴ θυγατέρα αὐτῆς : **Εἴσελθε εἰς τὰ ἄδυτα, καὶ γνῶθι μυστήρια, καὶ ἐτοιμάζου** τουτέστιν κλιμακωτὴ συνάντησις μέ τὸ Μυστήριον τῆς θείας Ἀγάπης: Εἴσελθε, γνώρισε, ἐτοιμάσου νὰ γίνῃς ἡ χώρα τοῦ Ἀχωρήτου ! Προτροπὴ ,ἡ ὁποία διαπερνᾷ τὴν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν καὶ ἐξικνεῖται μέχρι τὰ ἐσώτατα μιᾶς ἐκάστης ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως διαχρονικῶς. Ἐναγχος ἤχησεν εἰς τὰ ῥῆματα τῆς ψυχῆς μας ἡ παρότρυνσις αὕτη , ὑπὸ τοὺς θόλους μάλιστα τούτου τοῦ μεγαλοπρεποῦς Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ παρακελεύεται ἅπαντας πρὸς συνάντησιν μέ τὸν Θεὸν τὸν ἐν μυστηρίοις Σημαινόμενον. **«Σήμερον (πού) τὰ ἄνω τοῖς κάτω συνεορτάζει, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ[3]** καλούμεθα νὰ εἰσοδύσωμεν εἰς τὰ ἄδυτα τῆς θεότητος, ὅπως τότε ἐκλήθη ἡ θεόπαις Μαριάμ νὰ πράξῃ, διὰ νὰ καταστῶμεν κοινωνοὶ θείων μυστηρίων καὶ θείων ἀποκαλύψεων. Μυσταγωγὸς καὶ μυστολέκτης τῆς Παρθένου ὁ αὐτὸς Κύριος καὶ Θεός, ὁ μετὰ ταῦτα Υἱὸς Της, ὁ ἐράσμιος Νυμφίος πάσης χριστιανῆς ψυχῆς, ἐκασταχοῦ καὶ ἀπανταχοῦ.

Εὐρισκόμενοι εἰς τὴν Πόλιν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν θείων ἀποκαλύψεων, τὴν Πόλιν τῶν μυστικῶν πόνων καὶ τῶν συνεσκιασμένων ὀνείρων, εἰς τὴν ἀείποτε κηδεμονευομένην Παναγιοφύλακτον ταύτην Πόλιν, ταπεινοὶ προσκυνηταὶ παρὰ τὸν θρόνον τοῦτον τῆς Πανάγνου Μητρὸς ἡμῶν, ἐκζητοῦμεν ἰκετικῶς μίαν εἰσέτι συνάντησιν μαζί Της διὰ νὰ συναποκομίσωμεν μίαν εἰσέτι μητρικὴν εὐλογίαν, ἐν ἄγγιγμα ψυχῆς, μίαν ψηλάφησιν τοῦ μυστηρίου Της, ὀλίγην ἰκμάδα ἀπὸ τὴν χάριν Της.

Παναγιώτατε,

Ἡ καθημέραν πραγματικότης δέν εἶναι μόνον πρακτική ζωή καί πεζότης, ἀλλά πτέρυγες αἱ ὁποῖαι καλύπτουν ἕν βαθύτερον βίωμα, μίαν μετοχήν κατά τό μέτρον τῆς ἡλικίας ἡμῶν ἢ τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.[4] Κατά τήν δύναμιν, τήν διάθεσιν, τήν ἀγωνιστικότητα καί τήν χωρητικότητα ἑνός ἑκάστου μέλους τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰσχωροῦμεν χειραγωγούμενοι ὑπό τῆς Ἐκκλησίας εἰς τήν ζωήν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἡ Παναγία εἰσοδευθεῖσα εἰς τά ἅγια τῶν Ἁγίων ἔπραξε πρό ἡμῶν καί δι' ἡμᾶς. Πλήν ὁμως ἡ συνάντησίς μας μέ τόν Θεόν προσκρούει εἰς τήν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν νά ἐννοήσωμε καί νά ἐγκολπωθοῦμε τήν θεότητα, ἐπειδή φοβούμεθα τήν αἰωνιότητα καί ὅπως τά νήπια, ἰλιγγιοῦμεν εἰς τά ὑπερμεγέθη ὕψη ἢ βάθη.[5] Διά τοῦ μυστηρίου, ὁ Θεός κρύπτει τόν ἑαυτό Του διά νά μή μᾶς τρομάξῃ, ἀλλά νά σταθῇ πλησίον μας, μέ συγκατάβασιν, μέ κενωτικόν ἦθος, μέ πατρικήν οἰκειότητα. Καί ταπεινοῦται, αἴρων τάς ἀμαρτίας μας ἐπάνω Του, καθιστῶν μέτοχον τοῦ ἑαυτοῦ Του τάς καρδίας καί τάς σκέψεις μας, διά νά μπορῇ, Κρυπτόμενος ὀπίσω αὐτῶν νά μᾶς διευκολύνῃ, νά μᾶς κρατᾷ δεσμίους τῆς ἀγάπης Του, χωρίς νά ἀναιρῇ τήν ἐλευθερίαν μας. Ἡ Παναγία μας ὑπηρέτησεν αὐτό τό «κρύψιμον» τοῦ Θεοῦ, τό μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του, γιά νά μπορέσωμε νά Τόν κατέχωμε χωρίς νά ἀντιδροῦμε, χωρίς νά τόν τρέμωμε. Αὐτό τό «κρύψιμον» τοῦ Θεοῦ συναντῶμεν καί στα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὅπου ὑπό τόν ἄρτον, τόν οἶνον, τό ὕδωρ, ἢ τό ἔλαιον, δηλ. διά τῶν αἰσθητῶν, λαμβάνομεν πλήρη τόν Θεόν καί γευόμενοι Αὐτόν μετέχομεν τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Τό μυστήριον λοιπόν εἶναι μιά «κρυψίς» τήν ὁποίαν διαδέχεται ἡ «λήψις» τοῦ Θεοῦ.

Αὕτη ἡ ἐν μυστηρίῳ «γεῦσις» τῆς Θεότητος, συντελεῖται ἀφανῶς καί πραγματοῦται ἐν βαθείᾳ σιωπῇ. Εἰς τό πρόσωπον τῆς Θεοτόκου συναντᾷ ὁ καθεὶς τό μυστήριον τῆς σιγῆς ἐν ἡσυχίᾳ, τήν συνετήν καί τεταπεινωμένην βιωτήν, τήν σωφρονεστάτην καί θεοτερπῆ πολιτείαν. Ἡ μεγαλειώδης καί εὐπρεπεστάτη σιωπή τῆς Θεομήτορος, καθόλην τήν ἐπίγειον ζωήν Της καί δὴ κατά τούς χρόνους τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ Της, ἀπετέλεσεν τό ἀσφαλές θησαυροφυλάκιον τῶν ἀνεκφράστων βιωμάτων Της, τά ὁποῖα «*συνετήρει, συμβάλλουσα εἰς τήν καρδίαν αὐτῆς*»[6]. Ἐμπράκτως ἡ Παναγία ἀναστρεφομένη ἐν τῷ Ναῶ, συνομίλει μέ τόν οὐράνιον κόσμον διά τῆς γλώσσης τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δηλ. τῆς σιωπῆς, «*...μέτρα ὀρίζουσα λόγῳ καί ἀκοῇ, μανθάνειν ἀνεπαισχύντως καί διδάσκειν ἀνεπιφθόνως...*»[7] Εἰς τήν ὕπαρξιν τῆς συνετελεῖτο ἐν σιγῇ ἡ τελείωσις τοῦ Λόγου καί ἡ μεταμορφωτική διά τήν ἀνθρωπότητα ἐκπλήρωσις τῶν θείων ἐπαγγελιῶν, καρποφοροῦσα ἐντός Της «*ὡσπερ εὐλογον σιωπῆν οὕτω καί λόγον ἔνθενον*»[8]. Αὕτη ἡ ἐπεγνωσμένη σιωπή τῆς Θεοτόκου κατέστη ὄχι ἀλαλία ἀλλά λόγος νοερός «*μήτηρ (τῆς) προσευχῆς (Της), λογισμῶν ἐπίσκοπος, παρρησίας ἔχθρα, ἡσυχίας σύζυγος, φιλοδιδασκαλίας ἀντίπαλος, ἀφανῆς προκοπή, λεληθυῖα ἀνάβασις...*»[9] «*...ἃ οὐκ ἐξόν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι*»[10]...» Ὅπως σημειοῖ σύγχρονος ἀγιορείτης Γέρων : «*ἡ σιωπή εἶναι ἡ μόνη φωνή (τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ)...* Μιά τελεία σιωπή στό περιβάλλον του, μιά τελεία σιωπή μέσα στήν ψυχή του,

μέσα στό πνεῦμα του, μέσα στήν καρδιά του. Μόνον ἕνας σιωπηλός ἄνθρωπος μπορεῖ νά εἰκονίζει ἀληθινά τό Θεό καί ... αὐτή ἡ σιωπή ... εἶναι ἡ αἰώνια κραυγή του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ...»[11].

Τά θεῖα ὅμως μυστήρια ἐξερευνῶνται καί ἐπεξηγοῦνται ὅταν ὁ ἄνθρωπος δέν περισπᾶται εἰς βιωτικές μερίμνας ἀλλ' ἐλευθέρως παραδίδει τόν ἑαυτόν του εἰς τήν χειραγώγησιν τοῦ Θεοῦ. Ἀπηλλαγμένη τῶν γηϊνῶν φροντίδων, τρεφομένη ὑπό ἀγγέλου καί διαλεγομένη προσευχητικῶς, ἡ Παρθένος Μαρία ἔζη τά ἅγια ἐν τοῖς Ἁγίοις. Μόνα ἐνδικοιτήματά της ἐπίγεια ὑπῆρξαν ἡ γαστήρ τῆς θεοπρομήτορος Ἄννης, τά ἅγια τῶν Ἁγίων καί ὁ τάφος Της . Αἱ μερίμναι τῆς καθημερινότητος, ὅταν προβαδίζουν τῆς αἰωνιότητος, μερίζουν τόν ἄνθρωπον καί ἀποτελοῦν συχνάκις ἀφορμάς διχασμοῦ τῆς κοινωνίας καί αἰτίας ἀμαρτωλῶν παθῶν. Ἡ ἀμεριμνία τ.ἔ. ἡ ἀπλή διεκπεραίωσις τῶν βιωτικῶν καί ὄχι ἡ πρός αὐτά ἐξάρτησις, ἀποκαθιστᾷ τήν κοινωνίαν μας μέ τόν πνευματικόν κόσμον, μέ τούς ἀγγέλους καί τούς ἁγίους, μέ τήν ἄφθαρτον καί αἰώνιαν ζωήν. Εἶναι ἡ ὑπέρβασις τῆς προσκαιρότητος , τῶν διαχωρισμῶν, τῶν διχονοιῶν, τῶν καχυποψιῶν · εἶναι ἡ πλήρωσις τῆς καθημερινότητός μας μέ αἰωνιότητα , ὁ χορτασμός τῶν ἀναγκαιῶν μας μέ χάριν Θεοῦ, ἡ πλησμονή τῶν συνηθισμένων μέ τό ἀπρόοπτον, τό ἀπρόβλεπτον, τό θαυμαστόν. Ἡ ἀπερίσπαστος αὕτη συνοίκησις μας μέ τόν Θεόν μᾶς συγκατεῖ εἰς σταθερόν προσανατολισμόν ὄχι περιεργαζομένους τῆδε κακεῖσε, μᾶς καθιστᾷ συμπαρέδρους, συγκαθέδρους, συσκήνους , συνόντας μέ τόν Χριστόν, ἐπιγείους ἀγγέλους καί οὐρανίους ἀνθρώπους. Καί μέ τόν τρόπον αὐτόν φυγαδεύομεν ἀπό τήν ζωήν μας τόν φόβον, τήν ἀνασφάλειαν, τήν ἀποτυχίαν, τήν συντριβήν, διότι ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Παναγιώτατε καί πολυσέβαστε Δέσποτα

Εἰσοδεύομεν καί ἡμεῖς ἅπαντες ,οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς Οἰκουμένης λάτρεις τοῦ Ἰησοῦ καί τεκνία τῆς Παναγίας, εἰσοδεύομεν σήμερον μετά τῆς Θεοτόκου καί πάντων τῶν ἁγίων εἰς τό μυστήριον τῆς πονεμένης Ρωμηοσύνης, εἰς τό μυστήριον τοῦ περιεγγοῦς Φαναρίου, εἰς τό μυστήριον τοῦ περικλεοῦς καί καθημαγμένου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἀτενίζομεν εἰς τήν ἀνοικτήν πατρικήν σας ἀγκάλην μέ χαράν καί ἐλπίδα ὡς τότε ἡ τριετίζουσα θεόπαις Μαριάμ ἐθεώρει τόν ἀρχιερέα Ζαχαρίαν εἰς τάς θύρας τοῦ Ναοῦ. Σᾶς ἀτενίζομεν εὐθυτενή καί προτείνοντα τάς τιμίας καί στιβαράς χεῖρας Ὑμῶν ἀντικρῦ τῶν ἀνοικτῶν καρδιῶν μας! Στηριζόμενοι εἰς αὐτάς καί ἐγκολπόμενοι τήν στοργήν τῆς Μητρός Ἐκκλησίας , σᾶς ἀκολουθοῦμεν ὡς δεξιόν οἰακοστρόφον καί ἀπλανῆ μυσταγωγόν εἰς τά μυστήρια τοῦ Γένους. Θεῖα χάριτι πεπληρωμένος ,κυβερνᾶτε τήν νοητήν ὀλκάδα εἰς τύπον τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως καί Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ καί μᾶς μυεῖτε εἰς τούς πόνους καί τούς πόθους τῆς Ρωμηοσύνης, τῆς ἀείποτε πολεμουμένης ἀλλά νικώσης, τῆς κλυδωνιζομένης ἀλλ' οὐδέποτε καταποντιζομένης εἰς τήν τρικυμῖωδη θάλασσαν τῆς ἱστορίας. Μᾶς μυεῖτε εἰς τούς καημούς της ἀπερισπάστως ἐν σιγῇ καί πλήρη βεβαιότητι εἰς τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καί εἰς τήν δύναμιν τοῦ Πνεύματος, στοιχεῖα περικοσμοῦντα τό σεπτόν Πρόσωπόν σας. Μᾶς καθοδηγεῖτε εἰς τό φῶς τό ὁποῖον ἐκπέμπει οἰκουμενικῶς καί διαχρονικῶς τό Φανάριον , ἡ Ἱερά Καθέδρα τῆς

Ἀληθείας, τῆς Ζωῆς, τῆς ἐν Χριστῷ Ἐλευθερίας, ἔνθα βιοῦται ἡ καθημερινή Σταύρωσις καί ἡ ἐν ταυτῷ Ἀνάστασις τοῦ μαρτυρικοῦ Γένους τῶν ὀρθοδόξων. Μᾶς εἰσάγετε εἰς τό κενωτικόν ἦθος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἐμπράκτως μᾶς διδάσκετε τήν αὐταπάρνησιν ὡς μόνην ὁδόν ὑπερβάσεως τῶν ἀδιεξόδων τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου. Μᾶς ἀποκαλύπτετε τά ἄδηλα καί τά κρύφια τῆς Παραδόσεώς μας, περιγράφετε τά ἄρρητα καί ἐμπνέετε τήν ἐμπιστοσύνην εἰς ἅπαντα τά τέκνα Σας, τά πειθόμενα καί ἀκολουθοῦντα τήν λιγυράν φωνήν Σας.

Τετιμημένη καί πληρεστάτη ἡ κατ' ἄνθρωπον ἕως τοῦδε ζωὴ Σας, οὐρανόδρομος ἡ ὑπερεξηκονταετής πορεία Σας εἰς τήν ἐσταυρωμένην ἱερωσύνην, θεοδόξαστος καί πανευκλεής ἡ ὑπετριακονταετής Πατριαρχεῖα Σας! Συνδοξάζομεν καί αἰνοῦμεν τόν Θεόν μεθ' Ὑμῶν διὰ τὰς ἕως τοῦδε δωρεάς Του εἰς Ὑμᾶς καί δι' Ὑμῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τόν Λαόν Του ! Διὰ τήν πεπλατυσμένην καρδίαν Σας, διὰ τό ἦθος τῆς καταλλαγῆς καί τοῦ διαλόγου, διὰ τήν ἀπερικλόνητον ἕως τέλους ἐμπέδωσιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ λογικοῦ Ὑμῶν ποιμνίου, διὰ τὰς ἀκαμάτους περιόδους Σας ἀνά τήν οἰκουμένην πρός στηριγμόν, ἐπανόρθωσιν, ἐπαύξησιν καί καρποφορίαν τοῦ παραπαίοντος συγχρόνου πολιτισμοῦ, πρός ἀνακούφισιν τοῦ πολυμερῶς πάσχοντος ψυχῆ τε καί σώματι συγχρόνου ἀνθρώπου. Εὐγνωμονοῦμεν τόν Θεόν διὰ τήν ὑφ' Ὑμῶν δοθεῖσαν παλινζωΐαν εἰς τά προσκυνήματα , τήν διαφύλαξιν τῶν ἱερῶν τόπων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ , εἰς τήν εὐστάθειαν τῶν κατά τόπους ἁγίων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς παραχωρήσεως αὐτονομίας, αὐτοκεφαλίας ἢ ἀποκαταστάσεως μετ' αὐτῶν κοινωνίας, σφυρηλατῶν ἀόκνως τήν ἐνότητα τῶν ὀρθοδόξων. Ἐπίστεψις καί καύχημα διὰ τοὺς ἀτρέτους ἀγῶνας Σας ὑπέρ τῆς ἐνότητος τῶν ὀρθοδόξων ἡ ἔξαετιαν ἤδη διαδραμοῦσα Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Κρήτῃ, ἧς ὁ ἀπόηχος κινεῖ ζωηράς ἐντυπώσεις καί συζητήσεις εἰς τήν παγκόσμιον κοινωνίαν.

Ἰδοὺ σήμερον, ἐπέλαμψε τοῖς πέρασιν, ἔαρ, εὐφρόσυνον, καταφαιδρῦνον ἡμῶν, ψυχὴν καί διάνοιαν, καί νοῦν τῇ χάριτι, ἡ πανήγυρις, τῆς Θεοτόκου σήμερον, μυστικῶς εὐωχηθῶμεν.

«Ἐπιλείπει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος» τά τῆς Θεομητορικῆς ἑορτῆς θαυμάσια καί παράδοξα μυστήρια, ἔχοντα εὐθείας ἀναφορὰς εἰς τήν ζωὴν ἐνός ἐκάστου ἡμῶν καί δὴ τῆς προεξαρχούσης τῆς λαμπρᾶς ταύτης πανηγύρεως ,πεπνυμένης ἅπασι, Ὑμετέρας Παναγιότητος. Ἄς στραφῶμεν ἀδελφοί , εὐχαῖς τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῶν αὐθέντου καί Δεσπότη, εἰς τό θησαυροφυλάκιον τῆς ψυχῆς ἡμῶν καί ἅς ἐνωτισθῶμεν τά τοῦ ἱεροῦ ὕμνωδοῦ λόγια προσφέροντες αἶνον τῇ Μητρί ἡμῶν :

Τῶν ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ καί θείων μυστηρίων, ὀρῶντες ἐν τῇ Παρθένῳ, τήν χάριν δηλουμένην, καί πληρουμένην ἐμφανῶς, χαίρομεν, καί τὸν τρόπον ἐννοεῖν ἀμηχανοῦμεν τόν ξένον καί ἀπόρρητον, πῶς ἐκλελεγμένη ἡ ἄχραντος, μόνη ἀνεδείχθη ὑπὲρ ἅπασαν τήν κτίσιν, τήν ὀρατὴν καί τήν νοουμένην. Διό, ἀνευφημεῖν βουλόμενοι ταύτην, καταπληττόμεθα σφοδρῶς νοῦν τε καί λόγον, ὅμως δὲ τολμῶντες, κηρύττομεν καί μεγαλύνομεν·

Αύτη υπάρχει σκηνή έπουράνιος.

Υποσημειώσεις

1 Β' άπόστιχον έσπερινοϋ έορτῆς Είσοδίων

2 Πρόλογος Εύχῆς Μεγάλου Άγιασμοϋ Θεοφανίων

3 Αυτόθι

4 Έφεσ.4.13 καί 4.7

5 Άρχιμ Αίμιλιανοϋ, Λόγοι έόρτιοι καί Μυσταγωγικοί, έκδ:Ίνδικτος , Άθήναι 2014 σελ 288-290

6 Λουκ. 2.19

7 Μεγάλου Βασιλείου,Έπιστολή β', Πρός Γρηγόριον έταΐρον (περί ήσυχίας καί άπραγμοσύνης), στήν Ρ.Γ. 32, 224

8 Γρηγορίου Θεολόγου,Έπιστολή ριά , Εύλαλίω (περί σιωπῆς), Ρ.Γ. 37, 209

9 Ίωάννου τοϋ Σιναΐτου, Κλίμαξ, έκδ. Ίερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, 1978, σ.174.

10 Β' Κορ. 12.4

11 Άρχιμ. Έλισαίου, Καθηγουμένου Ί.Μ.Σίμωνος Πέτρας, Ή μοναχική κλίμαξ τοϋ Γέροντος Αίμιλιανοϋ, έν «Σύναξις Εύχαριστίας, Χαριστήρια είς τιμήν Γεροντος Αίμιλιανοϋ,έκδ:Ίνδικτος, Άθήναι 2003, σελ. 20